

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационния труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“
по професионално направление 3.3 „Политически науки“, шифър 05.11.02
„Политология“ („Сравнителна политология“)

на докторанта
Иван-Петър Живков Йовчев

с дисертационен труд на тема: „Национален интерес в контекста на Европейската енергийна политика: Сравнителен анализ на правителствените програми на седем държави-членки на ЕС в периодите 2007-2009 г. и 2016-2019 г.“

Научен ръководител: проф. д-р Румяна Петрова Коларова
Катедра „Политология“, Философски университет,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Становището е подготвено от проф. д.ик.н. Димитър Веселинов Хаджиниколов,
УНСС, катедра „МИО и бизнес“, в съответствие с заповед РД 38-585/8.12.2020 на
Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за утвърждаване на научно жури

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 341 страници. Тя включва 5 глави, като първата глава е наречена „Въведение“, втората - „Теоретичен обзор“, следват „Анализ на съдържанието“, „Сравнителен анализ на националния интерес“ и пета глава – „Заклучение и дискусия“. Накрая има библиография.

Актуалността на темата е свързана, от една страна с динамичното развитие на енергийната политика на ЕС, от друга страна със силното отражение на тази политика върху перспективите за развитие на българската енергетика.

Целта на работата е да се направи сравнителен анализ на енергийната политика на държавите-членки на ЕС, като се използва извадка от седем държави. Акцентът е поставен върху установяването на сходствата и различията при определянето на националните приоритети („националния интерес“). Извадката включва Австрия, България, Ирландия, Литва, Нидерландия, Португалия и Финландия; периодите за анализиране са два, единият от 2007 до 2009 и другият от 2016 до 2019 г.

Обект на изследването са правителствените програми на посочените по-горе държави през указаните времеви периоди, а предметът на изследването е отражението в тези правителствените програми, съответно в енергийната политика на разглежданите страни, на националния им интерес (националните им приоритети) в областта на енергетиката.

Хипотезата, която тества авторът (стр. 26), е че с еволюцията и развитието на Европейската енергийната политика националните интереси в енергийната политика на отделните държави-членки ще бъдат подложени на натиск да се сближат и

хармонизират. Съответно извършеният от него анализ трябва да покаже доколко е постигнато сближаването и хармонизацията.

При написването на дисертационния труд е използвана разнообразна и голяма по обем научна литература. Единствената бележка по отношение на литературата е, че е твърде малък дялът на използваните български източници (само 8,5%).

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Избраната от автора методика включва три основни елемента. Първият е теоретичната рамка, която в случая е съвременният конструктивизъм. Вторият елемент, това е основният метод на изследването, казусният метод, който се допълва чрез прилагането на други, вторични методи за анализ. Третият елемент е „операционализацията“, т.е. създаването на функционална матрица от индикатори за получаването на сравними резултати при анализирането на обекта – правителствените програми на седемте държави-членки на ЕС.

За изпълнението на поставените задачи най-напред са идентифицирани съответните правителствени програми през двата разглеждани периода. Събрана и обработена е голямо количество информация и тя адекватно представя средата, в която се генерира и прилага националната енергийна политика. На базата на матрицата с индикатори авторът прави задълбочен анализ на съдържанието на разделите, представящи енергийната политика в правителствените програми на всяка една от седемте държави-членки на ЕС през двата избрани от него периода. Целта е да се идентифицират националните приоритети („националните интереси“) и да се формулират съответните изводи по отношение на сходствата и различията през първия и през втория от разглежданите периоди. Накрая се достига до обобщаващите изводи които трябва да отговорят на поставената хипотеза. Заключение е, че в областта на енергийната политика е налице сближаване на националния интерес на държавите-членки на ЕС, но засега този процес върви бавно и в ограничени граници.

Може да се направи обобщението, че авторът е приложил оригинален изследователски апарат и е постигнал полезни научни резултати, които могат да се използват при по-нататъшното разработване на разглежданата тематика.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Като цяло може да се изрази съгласие с посочените в автореферат приноси, като се направи уточнението, че първите два би трябвало да се отнесат към приносите с теоретично значение (научни приноси), а вторите два към научно-приложните приноси.

Като основен принос може да се посочи извършения сравнителен анализ на правителствените програми чрез създадената от дисертанта оригинална матрица с индикатори.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

В автореферата са посочени 5 научни публикации. Всички те са по темата на дисертацията. Първата представлява глава от книга, издадена от издателството на

УНСС (13 стр.). Втората, третата и четвъртата публикации са доклади от конференции, поместени в съответните научни сборници (общо 28 стр.). Може да се заключи, че даже и без петата публикация, която представлява кратка рецензия, споменатите четири публикации са достатъчни за да се изпълнят изискванията за присъждането на научно-образователната степен „доктор“.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът предава точно и изчерпателно съдържанието на дисертацията и съдържа всички необходими атрибути за подобен род публикации.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

В дисертацията изследваните държави-членки на ЕС са разделени от автора на две групи. Първата включва западноевропейските държави, които имат ориентация към устойчиво (природосъобразно) развитие на енергетиката. Във втората група са поставени източноевропейските държави, които са ориентирани основно към други приоритети, различни от устойчивото развитие. Но как тогава да си обясним факта, че по данни на Евростат, през 2019 г. емисията на парникови газове на човек от населението (в т) е била най-голяма в Ирландия (13,2 т) и Нидерландия (11,6 т). В същото време в България тази емисия е била 8,3 т, а в Латвия 6,3 т? През същата 2019 г., пак по данни на Евростат, дялът на ВЕИ в крайната консумация на енергия е бил както следва (в %): Финландия – 43,1; Австрия – 33,6; Португалия – 30,6; Литва – 25,5; България – 21,6; Ирландия – 12,0; Нидерландия – 8,8. Имайки предвид зададената цел от 20,0% дял на ВЕИ през 2020 г. то излиза, че западноевропейските страни Ирландия и Нидерландия не са изпълнили поставената от ЕС цел, докато източноевропейските страни Литва и България са я изпълнили.

В случаят с България авторът правилно е посочил отсъствието в правителствените програми на ясно обозначени приоритети, свързани с устойчивото развитие на енергетиката. В същото време обаче, данните на Евростат сочат, че страната ни като цяло се е справила с изпълнението на целите на ЕС. Навярно една от причините за това е, че през 2011 г., с решение на Народното събрание, е приета Енергийна стратегия на Република България до 2020 г., която е задължителна за изпълнение от правителствата. Може би друга причина е солидното развитие на ВЕЦ, може би е допринесло и спазването на изискванията за хармонизация на българското право с правото на ЕС, което не е било специално отразено в правителствените програми в раздела за енергетиката?

Обяснението на горепосочените разминавания между текстовете на правителствените програми и статистическите данни, както отбелязва и сам авторът, трябва да се търси в твърде сложния комплекс от фактори определящи състоянието на енергетиката и съответно политиката на правителствата в тази сфера. Такива фактори са степента на икономическо развитие (колкото по-висок е БВП на човек от населението, толкова повече са емисиите на CO₂ на човек от населението), заварената структура на енергетиката (колкото повече енергия идва от ВЕЦ, толкова по-лесно се изпълняват поставените цели за дял на ВЕИ), структурата на запасите от енергоносители (колкото повече фосилни запаси притежава дадена страна, толкова по-труден е за нея

прехода към ВЕИ, например ситуацията с природния газ в Нидерландия и Ирландия) и т.н. Всичко това налага да се обръща още по-голямо внимание на емпиричните данни при формулирането на изводите в тази деликатна сфера на интеграцията.

7. Заключение

Избраната дисертационна тема е безспорно актуална. Докторантът е показал много добро познаване на изследваната от него материя, приложил е оригинален научен подход към решаването на поставените задачи. В работата на тема „Национален интерес в контекста на Европейската енергийна политика: Сравнителен анализ на правителствените програми на седем държави-членки на ЕС в периодите 2007-2009 г. и 2016-2019 г.“ се съдържат научни приноси и изводи, които могат да се използват в теорията и в практиката. **Ето защо моето становище е за присъждането на Иван-Петър Живков Йовчев на образователната и научна степен „доктор“.**

27 февруари 2021 г. / София

Подпис: